

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume 17 Issue 4 Year: 2020

Problems and solutions encountered in psychological counseling and guidance services: A metasynthesis study

Psikolojik danışma ve rehberlik servisinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Bir metasentez çalışması

**Serkan Cengiz¹
Şeyma Bilgiz Öztürk²**

Abstract

In this research, on guidance issues in the literature in Turkey, examining realized that qualitative article as a whole, the counselors, their problems bring problems rather than their guidance and is intended to reveal to synthesize suggestions to solve these problems. For this purpose, guidance service problems, school psychological counselor problems, guidance services were written to Web of Science, Ulakbim, Dergi Park, Google Academic databases and the article was scanned. Articles dealing with counseling services and solutions were included in the research. What are the articles in depth guided by guidance services; Inadequacy of physical provision and facilities, problems in the preparation and presentation of research, the problem of prejudice towards the school psychological counselor and services and problem themes related to guidance services policies. Later sub-problems related to these themes were created and solutions to these problems were classified from the articles included in the study.

Özet

Bu araştırmada, alan yazında rehberlik hizmetleri sorunları konusunda, Türkiye’de gerçekleştirilmiş nitel makale çalışmalarını bir bütün halinde inceleyip, psikolojik danışmanların, rehberlik hizmetlerini yerine getirme açısından yaşadıkları sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileri sentezleyerek ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Web of Science, Ulakbim, Dergi Park, Google Akademik veri tabanlarına rehberlik hizmetleri sorunlar, okul psikolojik danışman sorunlar, rehberlik hizmetleri yazılarak makale çalışmaları taranmıştır. Rehberlik hizmetlerinin sorunları ve çözüm yollarını ele alan makaleler araştırmaya dahil edilmiştir. Makalelerin derinlemesine incelenmesi sonucunda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde; fiziki koşullar ve imkanların yetersizliği, çalışmaların hazırlanması ve sunumunda yaşanan sorunlar, okul psikolojik danışmanının görevleri ve hizmetlere yönelik önyargı sorunu, rehberlik hizmetleri politikalarına ilişkin sorun temaları oluşturulmuştur. Daha sonra bu temalara ait alt

¹ Uzman Psikolojik Danışman, Rehberlik ve Araştırma Merkezi, srkn_cngz_25@hotmail.com

 Orcid ID: [0000-0001-9070-6338](https://orcid.org/0000-0001-9070-6338)

² Araştırma Görevlisi., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, seyma.bilgiz@atauni.edu.tr Orcid ID: [0000-0002-6506-7236](https://orcid.org/0000-0002-6506-7236)

Keywords: Guidance services, guidance services problems, school counselor problems.

sorunlar oluşturularak, çalışmaya dahil edilen makalelerden bu sorunların çözüm yolları sınıflandırılmıştır.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Anahtar Kelimeler: Rehberlik hizmetleri, rehberlik hizmetleri sorunları, okul psikolojik danışman sorunları.

1. Giriş

Amerikan Psikoloji Derneği (APA, 2006) profesyonel anlamda psikolojik danışma ve rehberliği; psikoloji, ruh sağlığı ve gelişim ilkelerinin farklı ve profesyonel müdahale stratejileri aracılığıyla, bireyin kişisel, mesleki ve ruhsal anlamda sorunlarını ele alan uygulamalar olarak tanımlamaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışma, okullarda öğrencilere yönelik mesleki, eğitsel ve kişisel sorunlarına yönelik çözüm önerileri sunan, bireyin çevresinde var olan imkanları tanınmasını sağlayarak kendini gerçekleştirmesini amaçlayan sistemli, profesyonel yardım etme sürecidir (İkiz, 2016; Hohenshil, Amundson ve Niles, 2015). Türkiye’de rehberlik kavramı kullanımı ve yaygınlaşması 1950’li yıllarda başlamıştır (Poyraz, 2007). Milli Eğitim Bakanlığı 1976 yılında ortaöğretim kurumları dışındaki kurumlarda rehberlik hizmetlerini zorunlu hale getirmiştir. 1983 yılında ise okullarda rehberlik hizmetlerini yerine getirecek psikolojik danışmanların istihdamına başlanmıştır. 2005-2006’lı yıllara kadar temel alınan geleneksel rehberlik hizmetleri anlayışı yerini gelişimsel rehberlik anlayışına bırakmıştır. Çünkü verilen hizmetlerin öğrencilere olan katkısı ve okul psikolojik danışmanların neler yaptığını görme gereği duyulmuştur (Nazlı, 2014). Bu yaklaşımla birlikte rehberlik hizmetlerinin merkezine öğrenciler alınmış olup, her okul kendi tür ve ihtiyacına göre programda düzenlemeler yapmıştır. Programın değerlendirilmesi ise üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlardan birisi de uygulanan rehberlik hizmetlerinin etki ve verimliliğinin okul psikolojik danışmanı tarafından değerlendirilmesidir (Gysbers ve Henderson, 2014). Kişisel, mesleki ve eğitsel alanlarda verilen bu hizmetlerin değerlendirilme noktasında psikolojik danışmanlar bazı sorunlarla karşılaştıklarını belirtmiştir (Yeşilyaprak, 2012; Özyayın, Şahin ve Siyez, 2019). Yapılan araştırmalar incelendiğinde; psikolojik danışmanların hizmetleri yerine getirmede sıklıkla; okullardaki fiziki imkânsızlık (Akpınar ve Bengiso, 2017; Pişkin, 2006), görev tanımındaki belirsizlik (Toprakçı ve Altunay, 2014), alan dışı atamalar (Tuzgöl Dost ve Keklik, 2012; Yıldız ve Türk, 2018) çalışmalarda iş birliği eksikliği (Çokamay, Kapçı ve Sever, 2017; Korkut Owen ve Owen, 2008; Hamamcı, Murat ve Çoban, 2004) sorunlarıyla karşılaştığı görülmektedir. Eğitim sisteminin önemli bir parçası olan rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaşılan bu tip sorunlar öğrenciler başta olmak üzere, veli ve diğer öğretmenlerin süreçteki hizmetlerden yararlanmamasına ve okulda ortak bir rehberlik hizmeti anlayışı oluşmamasına neden olmaktadır (Günay ve Özbilen, 2014; Karaca ve İkiz, 2010). Yaşanan bu sorunlara çözüm getirilmesi hizmetlerin sürekliliği ve işlevselliği için önemlidir. Çünkü okul ruh sağlığı hizmetlerinin aksatılmadan yürütülmesi, mevcut sorunların çözümünden geçmektedir (Selen, 2008). Alanyazında yapılan araştırmalarda rehberlik hizmetlerini yerine getirmede psikolojik danışmanların yaşadıkları çoğu sorunu gün yüzüne çıkarmaktadır. Bu araştırmada da yaşanan sorunların meta sentez yöntemi ile analiz edilerek yaşanan sorunların derlenmesi ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin sunulması oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca okullarda okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri takımının doğal üyesi olan okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci, resmi sorumlu paydaşlara rehberlik hizmetlerinin aksayan yönlerini göstermek ve sorunlara çözüm yolları sunmak, başta rehberlik hizmetlerine olan yanlış düşünceler olmak üzere diğer birçok sorunda farkındalığı artıracığı düşünülmektedir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu meta-sentez araştırmasının amacı, alan yazında rehberlik hizmetleri sorunları konusunda, Türkiye’de gerçekleştirilmiş nitel makale çalışmalarını bir bütün halinde inceleyip, psikolojik danışmanların, rehberlik hizmetlerini yerine getirme açısından yaşadıkları sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileri sentezleyerek ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1-) Türkiye’de gerçekleştirilen makale çalışmalarında psikolojik danışmanların, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler nelerdir?
- 2-) Türkiye’de gerçekleştirilen makale çalışmalarında psikolojik danışmanların, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlüklerle yönelik çözüm önerileri nelerdir?

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden metasentez araştırma modelinde gerçekleştirilmiş bir çalışmadır. Metasentez araştırmaları, belirli bir alanda gerçekleştirilen çalışmaların nitel bulgularının yorumlanması, değerlendirilmesi, yeni çıkarımlar yapılmayı sağlayan çalışmalardır (Glesne, 2014). Araştırmada da metasentez yöntemi kullanılarak, psikolojik danışmanların rehberlik hizmetlerine yönelik çalışmalarında yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini ele alan nitel çalışmaların bulgu, sonuç ve tartışma kısımları sistematik bir şekilde bir araya getirilerek sorunlar ve çözümler üzerine sentezleme yapılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması ve Analiz Süreci

Araştırmada kullanılan verilere eğitim bilimleri alanında önemli çalışmaları barındıran; Web of Science, Google Akademik, Dergi Park ve Ulakbim veri tabanlarından, okul psikolojik danışmanı, okul rehberlik servisleri, rehberlik hizmetleri sorunları, rehberlik öğretmenleri sorun ve çözümleri anahtar kelimeleri yazılarak ulaşılmıştır. Bu süreçte incelenen makalelerde herhangi bir tarih kısıtlamasına gidilmemiş olup, geçmişte yaşanan sorunların günümüzdeki varlığı ve sürekliliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Analize dahil edilecek çalışmalarda bildiriler ve tezler inceleme dışında tutulmuştur. Nitel çalışmalar anahtar kelimeler aracılığı ile taranmış olup, seçime dahil edilme ve hariç tutma kriterleri, çalışmanın yazarları tarafından önce ayrı ayrı incelenmiş, ardından araştırma kriterlerine uygun şekilde belirlenmiştir. Analize dahil edilme sürecinde ilk olarak ulaşılan çalışmaların, özet bölümleri incelenmiştir. Bu çalışmalardan erişime açık olan nitel çalışmalar incelenmiştir. Uygun bulunan çalışmaların başta bulgular bölümü olmak üzere, diğer bölümleri de sırası ile önce araştırmacılar tarafından birbirlerinden bağımsız bir şekilde okunmuştur. Ardından araştırmacılar bir araya gelerek oluşturdukları temel ve alt sorunları değerlendirerek temel sorunlar ve alt sorunları oluşturmuşlardır. Her bir çalışmadan elde edilen bilgilerin doğru bir şekilde tanımlanmasına ve uygun şekilde başlıklara yerleştirilmesine dikkat edilmiştir. Ardından kullanılan her bir makaleye A1, A2, A3, A4, A5... şeklinde kodlar verilmiş olup, kodlanan bu çalışmaların yazarları, sorun ve çözüm önerilerinde kaç kez kullanıldığı da tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Sorun ve Çözüm Önerileri İçin Kullanılan Makaleler

Makale Kodu	Makale Yazarları	f
A1	Akpınar ve Bengisoy (2017)	5
A2	Arıcıoğlu ve Tagay (2010)	5
A3	Aydın (1988)	2
A4	Bakioğlu ve Gayık Asyalı (2005)	4
A5	Çil, Tokat, Türkan ve Doğan (2014)	1
A6	Çokamay, Kapçı ve Sever (2017)	8
A7	Doğan (1996)	5
A8	Donat Bacıoğlu, Onat Kocabıyık ve Malkoç (2017)	2

A9	Güven (2009)	2
A10	Hatunoğlu ve Hatunoğlu (2006)	2
A11	Karaküçük (2010)	2
A12	Karataş ve Şahin Baltacı (2013)	11
A13	Karataş ve Polat (2013)	8
A14	Kepçeoğlu (1987)	2
A15	Nuryüz, Dağyar ve Yeşiloğlu (2016)	5
A16	Okur (2009)	2
A17	Parmaksız ve Gök (2018)	13
A18	Tagay ve Savi Çakar (2017)	13
A19	Tan (1974)	6
A20	Terzi, Ergüner Tekinalp ve Leuwerke (2011)	4
A21	Toprakçı ve Altunay (2014)	8
A22	Tuzgöl Dost ve Keklik (2012)	5
A23	Ünal ve Ünal (2010)	2
A24	Yeşilyaprak (2009)	2
A25	Yıldız ve Türk (2018)	1

4. Bulgular

Bu bölümde psikolojik danışmanların okullarda en sık karşılaştığı sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözümleri içeren makaleler incelenmiştir. Makalelerden yaşanan sorunlar incelenerek kavramsallaştırılmış, bu kavramlar kendi arasında düzenlenmiş ve sorunları açıklayabilecek temalar saptanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, fiziki koşul ve imkanlardan kaynaklı sorunlar, çalışmaların hazırlanması ve sunumuna dair sorunlar, mesleki gelişim ve tecrübe eksikliğinden oluşan sorunlar, hizmetlere ve görev tanımına ilişkin önyargı sorunları, rehberlik hizmetleri politikalarından kaynaklı sorunlar olmak üzere beş temel sorun ortaya çıkmıştır. Daha sonra çalışmalardan faydalanarak belirlenen her bir temel sorun için kendi içerisinde anlamlı ve ilişkili olduğu düşünülen alt sorunlar oluşturulmuş ve bu alt sorunlara yönelik kaynaklardan elde edilen çözüm önerileri sınıflandırılmıştır.

4.1. Fiziki Koşul ve İmkanlardan Kaynaklı Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Okullarda rehberlik hizmetleri alan ve uygulamalarında psikolojik danışmanları etkileyecek etkenlerden birisi, okulların ve rehberlik odalarının sahip olduğu fiziksel şartlar ve imkanlardır. Bu noktada yaşanabilecek eksiklik veya sorunlar, psikolojik danışmanın yapacağı çalışmaları doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz bir şekilde etkileyebilecektir. Tarama sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda soruna ilişkin alt sorunlar ve çözüm önerileri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Fiziki Koşul ve İmkanlardan Kaynaklı Alt Sorunlar ve Çözüm Önerileri İçin Kullanılan Makaleler

Alt Sorun	Kaynak	Çözüm Önerileri	Kaynak	İlgili Paydaş
Rehberlik servisi eksikliği	A1, A19, A18 A7, A21, A17	Uygun bir mekan sağlanması	A17, A18, A19	Okul Yönetimi
Donanım eksikliği	A1, A10, A7 A4, A19, A11 A8, A14, A21	Gerekli donanım malzemelerin temin edilmesi	A7, A8	Okul Yönetimi, MEB
	A14	Bakanlığın okulların ihtiyaçlarını gözetecek ilgili birim geliştirmesi	A14	
Toplantı-sunum odası eksikliği	A17, A18	Toplantı ve sunuma uygun mekanların sağlanması	A17, A18	Okul Yönetimi

Rehberlik servisi eksikliği: Tablo 2’de psikolojik danışmanların, hizmetleri yürütme esnasında kullanacakları hususi bir odanın bulunması gerektiğine yönelik ulaşılan çalışmalar yer almaktadır.

Çözüm önerileri: Sorunun çözümüne ilişkin yapılan çalışmalar tablo 2’de gösterilmiştir. Çalışmalarda okul idaresi tarafından rehberlik hizmetlerinin yürütüleceği bir mekanın temin edilmesi gerektiği önerilmiştir.

Rehberlik servisinde donanım eksikliği (araç, gereç yetersizliği): Tablo 2’de rehberlik servislerinin donanım olarak (araç, gereç, malzeme) yeterli olmamasına ilişkin elde edilen çalışmalar kodlanmıştır.

Çözüm önerileri: Tablo 2’de donanım eksikliğine yönelik çözüm önerileri içeren araştırmalarda, rehberlik servislerinin vazgeçilmezi olan panoların ve diğer temel ihtiyaç malzemelerinin okul yönetimince temin edilmesi gerektiği ele alınmıştır.

Toplantı ve sunum odası eksikliği: Taranan araştırmalarda, okullarda rehberlik hizmetlerinin uygulama aşamasında kullanılacak uygun bir toplantı veya konferans salonunun eksikliği hizmetleri yürütmede sorun olarak görülmektedir.

Çözüm önerileri: Velilere ve öğrencilere yönelik olarak yapılacak çalışmalarda kullanılacak toplantı-sunum odalarının, okul müdürlerinin uygun bir oda temin etmesi ile çözülmesi önerilmiştir.

4. 2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerin Hazırlanması ve Sunumuna Dair Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Rehberlik hizmetleri çalışmalarının hazırlanmasında psikolojik danışmanlar bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Soruna ilişkin kaynak tarama sonrası ilgili alt sorunlar ve çözüm yolları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Hizmetlerin Hazırlanması ve Sunumuna İlişkin Alt Sorunlar ve Çözüm Önerileri İçin Kullanılan Makaleler

Alt Sorun	Kaynak	Çözüm Önerileri	Kaynak	İlgili Paydaş
Psikolojik Danışman Eksikliği	A1, A2, A10, A3, A4, A13, A6, A9, A18	Psikolojik danışman ihtiyacının giderilmesi	A2, A9	MEB, Okul Yönetimi
	A13	Raporlar ve çalıştaylar ile ihtiyaçların bakanlığa iletmesi	A13	
Velilerin Yetersiz Desteği	A1, A12, A15, A6, A17, A18, A8	Velilere hizmetlerin etkili tanıtımı	A12	Psikolojik Danışman
	A8, A15, A17	Velilerin gönülsüzlük, ilgisizlik tutumlarının nedenlerinin araştırılması	A8, A15, A17	
Müşavirlik Hizmetlerinde Aksama	A1, A12, A13, A2, A16, A18, A6, A19,	Disiplinler arası (diğer branş hocaları) ile birlikte bir ekip kurulması	A2	Okul Yönetimi, Psikolojik Danışman
	A21, A24	İşbirliği ve etkili iletişimi artıracak çalışmaların yapılması	A16, A21	
	A5, A16, A21	Sınıf rehber öğretmenlerine hizmet, alan uygulamaları eğitimi verilmesi	A5	

Okul psikolojik danışman eksikliği: Tarama sonucunda, rehberlik hizmetleri çalışmalarının hazırlanması ve sunumunda karşılaşılan sorunlar arasında okullarda psikolojik danışman eksikliğinin yaşanması gösterilmiştir.

Çözüm önerileri: Tablo 3’de hizmetlerin işlevselliğini olumsuz etkileyen alt sorunlardan birisi olan psikolojik danışman eksikliği sorununa yönelik çözüm önerilerini içeren araştırmalarda; okullardaki psikolojik danışman ihtiyacının bakanlık ilgili birimleri tarafından tespit edilmesi, ihtiyaç duyulan okullara ivedilikli bir şekilde atama yapılması, okul yöneticilerinin bu ihtiyaçlarını çeşitli raporlar, toplantı ve çalışmalarla il ve bakanlık merkezli sorumlu kişilere ulaştırmak adına çalışmalar yapmaları adına önerileri içeren çalışmalar bulunmaktadır.

Velilerin yetersiz desteği: Tarama sonucunda, rehberlik hizmetleri çalışmalarının hazırlanması ve sunumunda karşılaşılan sorunlar arasında velilerin yapılan hizmetlere ilgisiz kalması gösterilmiştir.

Çözüm önerileri: Velilerin kendileri ve öğrencileri adına yapılan çalışmalara katılma konusunda araştırmalar, psikolojik danışmanların velilere rehberlik hizmetlerinin neler olduğu ve öğrencilere bu hizmetlerin olumlu etkilerinin ve gerekliliğinin önemi konusunda çalışmalar yapılması önerilmiştir.

Müşavirlik hizmetlerinde aksama: Tarama sonucunda, rehberlik hizmetleri çalışmalarının hazırlanması ve sunumunda karşılaşılan sorunlar arasında rehberlik hizmetleri çalışmalarında görülen işbirliği eksikliği ele alınmıştır.

Çözüm önerileri: Sorunun çözümüne yönelik araştırmalarda; okul yönetimi önderliğinde diğer branş öğretmenlerinin de içerisinde bulunduğu yeni bir kurul hazırlanması, çalışanlar arası etkili iletişimi artırmaya yönelik düzenlenebilecek çalışmalar yapılması, sınıf rehber öğretmenlerinin, öğrencilerin sadece soruları ve sorunları olduğunda değil, dönem başlarında planlanmış olan rehberlik hizmetlerinden detaylı bir şekilde bahsetmeye yönelik çalışmalar yapmanın branşlar arası işbirliğini artıracığına yönelik önerilerde bulunan çalışmalara yer verilmiştir.

4.3.Mesleki Gelişim ve Tecrübe Kaynaklı Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmalar incelendiğinde okul psikolojik danışmanları, hizmet alanlarına yönelik yapmış oldukları çalışmalarda, kişisel yetersizlik ve tecrübesi eksikliklerinden doğan sorunlar yaşadığı ele alınmıştır. Hissedilen eksiklikler ve bunlara yönelik çözüm önerilerini içeren çalışmalara tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 4. Mesleki Gelişim ve Tecrübe Eksikliğinden Kaynaklı Alt Sorunlar ve Çözüm Önerileri İçin Kullanılan Makaleler

Alt Sorun	Kaynak	Çözüm Önerileri	Kaynak	İlgili Paydaş
Lisans eğitiminde alan ve uygulama derslerinin az olması	A3, A12, A17, A4, A18, A20, A6, A21,A22	Uygulamalı ders içeriklerinin güncellenmesi	A6, A17	Üniversiteler, YÖK
	A12, A17	Seçmeli derslerin yaşanabilecek sorunlara yönelik olması	A12, A17	
	A18	Alan dersleri uygulamalarına daha fazla zaman ayrılması	A18	
Hizmet içi eğitim eksikliği	A2, A12, A13, A17,	Gelişimsel ve önleyici hizmet anlayışını artıracak hizmet içi eğitimler	A2, A13, A17	MEB, Üniversiteler
	A19	Hizmetler konusunda mahalli ve merkezi çalışmaları artırmak	A19	

Lisans eğitiminin yetersizliği: Psikolojik danışmanların mesleki gelişim ve tecrübe kaynaklı sorunları arasında gösterilen lisans programlarında rehberlik öğretmenlerinin almış oldukları uygulama ve alan derslerinin müfredatta az yer alması sorunu tablo 4'de ele alınmıştır.

Çözüm önerileri: Sorunun çözümünü içeren araştırmalarda, üniversitelerin mevcut programlarında yer alan seçmeli ve alan derslerinin içeriklerine bakarak bazı güncellemeler yapması, belirlenen seçmeli derslerin daha çok sahada yaşanabilecek sorunlara yönelik olması, lisans programlarının yeterliliğini artırmak üzere öğrencilerin ilgilerini çeken ve ihtiyaç duydukları konularda alan uygulama derslerinin sürelerinin artırılması önerilmiştir.

Hizmetçi eğitim eksikliği: Araştırmalarda, psikolojik danışmanların mesleki gelişim ve tecrübe kaynaklı sorunları arasında alandaki güncel bilgileri takip etmek ve ihtiyaç duyulan alanlarda hizmetçi eğitimlerin eksik olduğu ele alınmıştır.

Çözüm önerileri: Sorunun çözümünü içeren araştırmalarda; hizmet alanlarındaki güncel ve bilimsel gelişmeleri takip etmek adına, hizmet içi eğitimlerin artırılması, Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin öncülük edeceği merkezi ve yerel hizmet içi eğitimlerin verilmesi ve bu eğitimlerin gerekliliği konusuna dikkat çekilmesi önerilmiştir.

4. 4. Psikolojik Danışmanların Görevlerine İlişkin Önyargı Sorunları ve Çözüm Öneri Bulguları

Yapılan çalışmaların bulgu sonuçları incelendiğinde, rehberlik hizmetlerini yerine getirme sorumluluğunda bulunan yönetici ve öğretmenler, psikolojik danışmanın yapmış olduğu çalışmalara karşı olumsuz tutumlar içerisinde girmekte ve psikolojik danışmanın sorumluluğunda olmayan işleri rehberlik hizmeti olarak görmektedir. Beklenti ve görev alanları algılarında gözlemlenen sorunlara yönelik belirlenen alt sorunlar ve çözüm önerileri tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Rehberlik Hizmetleri ve Rehber Öğretmenin Görevlerine İlişkin Önyargılara Ait Alt Problemler ve Çözüm Önerileri

Alt Sorun	Kaynak	Çözüm Önerileri	Kaynak	İlgili Paydaş
Yanlış beklenti ve anlamlandırmalar	A12, A13, A17, A18, A21, A22, A23	Yönetici ve öğretmenlerin farkındalığını artıracak eğitsel çalışmalar yapılması	A13, A12, A21, A17, A18, A23	MEB
Görev dışı sorumluluklar	A1, A4, A6, A7, A15, A21, A22	Eğitim kurumlarındaki rol ve sorumluluklarının netleştirilmesi	A6, A7, A15	MEB, Okul Yönetimi
	A15	Rol ve sorumluluk dışı beklentilere girilmemesi	A15	

Yanlış beklenti ve anlamlandırmalar: Rehberlik hizmetlerine yönelik olumsuz tutum ve davranışlara sahip yönetici ve öğretmenlerin, kendi abartılı beklentileri ile yapılan çalışmaların sonuçlarına dair oluşturdukları istekler arasındaki uyumsuzluklar, sunulan hizmetleri olumsuz bir biçimde etkilemektedir. Özellikle yapılan araştırmalarda, rehberlik hizmetlerine yönelik çalışmaların anında sonuç vereceğine dair beklentiler, öğrencilerde var olan problemin anında ortadan kaybolması şeklinde bir algı oluşturarak, psikolojik danışmanı zora soktuğunu ve çalışmalarını olumsuz açıdan etkilediğini göstermektedir.

Çözüm önerileri: Araştırmalarda, psikolojik danışmanların görev ve sorumluluklarına ilişkin farkındalık kazandırmak amaçlı, okul idaresi ve öğretmenlere yönelik bakanlık destekli eğitsel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Görev dışı sorumluluk: Araştırmalarda, okul rehberlik hizmetlerinin içeriğini, görev ve sorumluluk alanlarını yeterince bilmeyen yöneticilerin; rehberlik hizmeti olarak adlandırılmayacak idari işleri rehberlik hizmeti olarak adlandırması sorun olarak görülmektedir.

Çözüm önerileri: Bu sorunla alakalı olarak ilgili araştırmalarda, yönetmelikte yer alan görev ve sorumluluklardaki boşlukların doldurularak, daha net bir şekilde belirlenmesi, hizmetlerin yürütülmesinde okuldaki her paydaşın görev ve sorumluluklarını bilmesi ve sorumlulukları dışındaki işlerin psikolojik danışmandan beklenmemesi önerilmiştir.

4.5. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Politikalarına İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

İncelenen çalışmalar sonucunda rehberlik hizmetleri politikalarına ilişkin oluşturulan alt sorunlar ve çözüm önerileri tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Rehberlik Hizmetleri Politikalarına İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Alt Sorun	Kaynak	Çözüm Önerileri	Kaynak	İlgili Paydaş
Rehberlik dersinin kaldırılması	A18, A20	Rehberlik ders saatinin artırılması	A20	MEB
Eş zamanlı görevlendirme sorunu	A22	Üniversite, dernek ve ilgili kurumlardan görüş almak	A22	MEB

Rehberlik saatinin bazı sınıf düzeylerinde kaldırılması: Araştırmalar incelendiğinde, farklı okul tür ve kademelerinde, okul rehberlik saatinin bazı sınıf dereceleri için kaldırılmasının yapılacak çalışmaları olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Çözüm önerileri: Taranan araştırmalarda okullarda rehberlik saatlerinin yeniden düzenlenmesi önerilmiştir.

Eş zamanlı görevlendirmeler: Araştırmalarda psikolojik danışmanlara, okul rehberlik öğretmeni olmayan okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi adına yapılan görevlendirmelerin verimli olmadığını, çalışmaların aksamasına yol açtığı belirtilmiştir.

Çözüm önerileri: Araştırma sonuçlarında akademisyenlerin, psikolojik danışma ve rehberlik derneği yöneticilerinin, ilgili eğitim sendikalarının kısacası alanla ilgili birim ve kişilerin bir araya gelerek çözüm yolları üretmesi ve bu çözümleri hayata geçirmeleri önerilmiştir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yerine getirmede karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini sistematik bir şekilde bir araya getirerek bu çalışmaların derlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen araştırmalara bağlı olarak yaşanan problemler; fiziki koşul ve imkanlardan kaynaklı sorunlar, çalışmaların hazırlanması ve sunumuna dair sorunlar, mesleki gelişim ve tecrübe eksikliğinden oluşan sorunlar, hizmetlere ve görev tanımına ilişkin önyargı sorunları, rehberlik hizmetleri politikalarına ilişkin sorunlar başlığı altında toplanmıştır. Ayrıca bu sorunlara ilişkin kaynakların taranması sonrası alt sorunlar ve çözüm önerileri elde edilmiş ve sınıflandırma yapılmıştır.

İlk problem alanı olarak belirlenen fiziki koşul ve imkanlardan kaynaklı sorunlar başlığı altında; rehberlik servisinin bulunmaması, mevcut rehberlik servisindeki araç, gereç yetersizliği ve toplantı ve sunum yapılabilecek bir odanın bulunmaması alt sorunları saptanmıştır. Ayrıca taranan çalışmalarda bu sorunların çözümü için okullardaki rehberlik servisi odası eksikliğinin okul müdürü tarafından giderilmesi gerekli malzemelerin temin edilmesinin gerektiği yönünde öneriler de bulunulmuştur. Rehberlik öğretmenlerinin hizmetleri yürütme esnasında kullanacakları hususi bir odanın bulunması gerekmektedir. Ancak çalışmaların yürütüleceği, hizmetlerin süreç-işleyiş planlarının hazırlanacağı, fayda görmek isteyen bireylerin gelebileceği bir okul rehberlik servisinin olmaması yapılacak çalışmaları ve psikolojik danışmanın motivasyonunu olumsuz olarak etkilemektedir (Akınar ve Bengisoy, 2017). Yine psikolojik danışmanın, yapacağı çalışmaları

sunmak adına okulda uygun bir toplantı veya konferans salonu olmasını beklemektedir. Çünkü doğrudan öğrencilere ve velilere sunulacak hizmetlerin ve iletişimin etkili olabilmesi, sunulacak ortamın özellikleriyle ilişkilendirilmektedir (Ünal ve Ünal, 2010). Her sınıfa ayrı ayrı girmek, gelen velilerle ayaküstü görüşmeler yapmak ve sunulacak hizmetlerin içeriğinin sadece sözlü bir şekilde aktarılması, sunulan hizmetleri olumsuz etkilemektedir (Kaya ve Kaya, 2017).

Okul psikolojik danışmanlarının yaşadığı bir diğer sorun alanı, çalışmaların hazırlanması ve sunumuna dair sorunlar olarak belirlenmiştir. Bu sorun genel olarak psikolojik danışmanların motivasyonunu düşürerek, uygulamaların verim düzeyini azalmasına sebep olan faktörler olarak değerlendirilmektedir. Okullardaki psikolojik danışman normunun doldurulamaması, sorumlu olunan öğrenci sayısının fazlalığı, velilerin kendilerine sunulan hizmetlere katılımı konusundaki isteksizliği, yönetici ve öğretmenlerin işbirliği sorunu bu problem alanı başlığı altında toplanan alt sorun alanlarındandır. Türkiye’de rehberlik hizmetlerine duyulan ihtiyaç günden güne artmakta olup bu ihtiyacı karşılamak adına okullardaki mevcut öğrenci sayılarını göz önüne alarak, psikolojik danışman atamalarına öncelik verilmesi gerekmektedir. Çünkü etkili rehberlik hizmetleri ile okullardaki akademik faaliyetlerin yanı sıra sosyal ve duygusal faaliyetlerde de verimlilik düzeyi artabilecektir. Öğrenci sayısının fazla olması psikolojik danışmanların performanslarını olumsuz açıdan etkileyebilecek temel unsurlardandır. Bu durum etkinliklerin verimini azaltmanın yanı sıra, öğrenci ve öğretmenlerin ilgi ve istek düzeyini de etkilemektedir (Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008). Rehberlik hizmetlerinin veli ve okul idaresi ile işbirliği boyutları da hizmetlerin yürütülmesinde oldukça önemlidir. Rehberlik servisi tarafından kendilerine sunulacak hizmetlere katılım konusunda yöneticilerin işbirliğinden uzak tavırları (Yerin Güneri, Büyükgöze Kavas ve Koydemir, 2007) ve velilerin isteksiz ve sorumsuz olmaları yapılacak çalışmaların işlevselliğini ve sürekliliğini olumsuz olarak etkilemektedir (Çilekar, 2014).

Üniversite eğitiminin ardından okullarda görev alan psikolojik danışmanların mesleki gelişim ve tecrübe eksikliğinden oluşan sorunlarda araştırmalarda ele alınmış olup, özellikle uygulamaya yönelik çalışmalarda bazı aksaklıklara sebep olduğu belirtilmiştir. Araştırma makaleleri incelendiğinde, psikolojik danışma ve rehberlik lisans programlarında yer alan uygulama ve alan derslerinin süre ve içerik bakımından yetersiz bulunması, bu eksiklikleri gidermek için uygun bir ortam olan hizmet içi eğitimlerin yetersiz kalması bu soruna neden olabilecek unsurlar arasında gösterilmektedir (Atıcı ve Çam, 2016; Doğan, 2009;). Bu sorunların çözümü ise pratik uygulamalarda ve karşılaşılan sorunları çözme noktasındaki eksikliklerin saptanarak, mevcut lisans programlarında güncellemelere gidilmesiyle hizmet içi eğitimlerin geliştirilmesinin gerekliliği şeklinde açıklanmıştır. Güven, Kılıç, Hayran ve Büyüksevindik (2016) psikolojik danışmanların sorumluluğunda olan hizmetleri yerine getirmede etkili olabilecek mesleki gelişimlerinin hizmetiçi çalışmalara desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca hizmetlerin uygulanmasında psikolojik danışmanların kişisel yetersizlik hissini oluşturarak, düşük başarı hissi yaşatan ve çalışmaları olumsuz etkileyen sorunların sebeplerinden biriside, alınan lisans eğitiminin yetersizliğidir. Sunulacak hizmetlerin içeriğine hakim olma, uygulama becerisinin gelişmişliği, sorun ve olası krizlere müdahale yeterliliği, alınan eğitime bağlıdır. Bu sebepten dolayı üniversitelerin mevcut programlarında yer alan seçmeli ve alan derslerinin içeriklerine bakarak bazı güncellemeler yapması önerilmektedir (Dinçel ve Demirtaş Zorbaz, 2015). Lisans programlarında yer alan programlar ve hizmetiçi çalışmaların eksikliğini süpervizör tarafından tamamlamak isteyen psikolojik danışmanlar, alanda uzman bireylere ulaşma noktasında da sorun yaşamaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde görevli öğretmenler kapsamlı rehberlik programına göre uyguladıkları hizmetler esnasında yaşadıkları sorunları çözmek için, kendisine yardımcı olacak deneyimli bir çalışana ihtiyaç duymaktadır. Fakat bu ihtiyaç çoğu zaman karşılanamamaktadır (Bengisoy ve Özdemir, 2019).

Rehberlik hizmetlerini yerine getirme sorumluluğunda bulunan yönetici ve öğretmenler, psikolojik danışmanın yapmış olduğu çalışmalara karşı olumsuz tutumlar içerisine girmekte ve psikolojik danışmanın sorumluluğunda olmayan işleri rehberlik hizmeti olarak görmektedir. Sunulan hizmetlerin etkisini kısa sürede görmek, rehberlik servisini problem çözme yeri olarak algılamak şeklindeki düşünceler, yapılan çalışmalara ve rehberlik öğretmenine olumsuz bir biçimde

yansımadır. Rehberlik hizmetlerine yönelik olumsuz tutum ve davranışlara sahip yönetici ve öğretmenlerin, kendi abartılı beklentileri ile yapılan çalışmaların sonuçlarına dair oluşturdukları istekler arasındaki uyumsuzluklar, sunulan hizmetleri olumsuz bir biçimde etkilemektedir (Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008). Özellikle çalışmaların anında sonuç vereceğine dair beklentiler, öğrencilerde var olan problemin anında ortadan kaybolması şeklinde bir algı oluşturarak, psikolojik danışmanı zora sokmakta ve çalışmaları olumsuz açıdan etkileyebilmektedir (Tagay ve Savi Çakar, 2017). Ayrıca okul rehberlik hizmetlerinin içeriğini, görev ve sorumluluk alanlarını eksik bilen yöneticiler; rehberlik hizmeti olarak adlandırılmayacak idari işleri rehberlik hizmeti olarak adlandırmakta ve psikolojik danışmandan bunları yerine getirmesini beklemektedir. Sonucunda da asıl hizmetler aksamakta ve yöneticilerle psikolojik danışman arasında anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır (Avcı, Çeçen Eroğul ve Zeybek, 2017).

Psikolojik danışmanların çalışmalarında yer alan bir diğer sorunda rehberlik hizmetlerine yönelik geliştirilen politikalardan doğmaktadır. Bu sorunlardan birisi de farklı okul kademelerinde, okul rehberlik saatinin bazı sınıf dereceleri için kaldırılması sorunudur. Okul psikolojik danışmanlarının yapacağı çalışmalardan bazılarının uzun süreli olması, geri dönütlerin yüz yüze alınması gerektiğinden diğer branş öğretmenlerinden ihtiyaç olduğunda o ders saatinin alınması söz konusu olabilmektedir (Akay, Türk, Mercan ve Urtekin, 2019). Ancak bu durum ilgili dersin planlamasında, öğrenci-öğretmen motivasyonunda bazı olumsuz yansımalar doğurmaktadır (Ateş, 2018). Bu olumsuz durumlardan dolayı okul rehberlik ders saatlerinin sınıf düzeylerine göre, okullarda tekrar uygulanması amacıyla alınan kararın gözden geçirilmesi önerilebilir. Yine son yıllarda hukuki yönden psikolojik danışmanların sıkça şikayet ettiği sorunlardan biriside yapılan hatalı görevlendirmelerdir (Koçak Bıçak, Ottekin Demirbolat, 2019). Kendi okulunda rehberlik hizmetlerini yürütme noktasında yaşadığı sorunlarla birlikte görevlendirme gittiği okulda da benzer sorunların yaşanması mesleki motivasyonu düşürebilmektedir. Ayrıca kendi okulunda işlerin yarıda kalması, gittiği okulda öğretmen ve öğrencileri yeterince tanıyamamak sunulan hizmetlerin kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir (Dağ vd. 2009).

Sonuç olarak araştırmaya dahil edilen çalışmalar ve alan yazında yer alan diğer araştırmalar rehberlik hizmetlerini yerine getirme noktasında karşılaşılan sorunların tarih kısıtı olmadan karşımıza çıkabileceğini göstermektedir. Bu durum göz önünde alındığında, bu tarz sorunları ele alan çalışmaların bir araya getirilmesi, ilgili paydaşlara çözüm yollarının sunulması problemlerin fark edilerek tedbir çalışmalarının alınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Öneriler

1-) Yapılan bu araştırma, rehberlik hizmetleri alanında günümüzde var olan sorunlara dikkat çekmektedir. Geçmişte var olan bazı sorunların günümüzde hala devam ediyor olması bu sorunların çözümü için ilgili tüm kişi ve kurumların işbirliği içinde olmasını gerektirmektedir. Bu nedenle yapılacak yeni çalışmalarda işbirliği algısı vurgulanmalıdır.

2-) Bu alanda çalışan kişilerin, bu sorunlara karşı daha fazla bilgi sahibi olması olası bir durumdur. Fakat meslekte henüz çalışma adayları olan kişilerin de bu sorunlara bakış açısı ve çözümlere ilişkin farkındalıkları, nicel ve nitel araştırmalar aracılığı ile incelenebilir. Bu durum mesleğe geçiş sürecinde yaşanan aksaklıkların azaltılmasında etkili olabilecektir.

3-) Sorunlara ilişkin yapılmış çalışmalarda belirlenen sorunların bazılarında çözüm önerilerinin yetersiz olduğu saptanmış olup, belirlenecek sorunların çözümlerinin ve bu çözümlerin gerçekleştirilme sürecinin de ele alınması araştırmacılar ve uygulamacılar açısından önerilmektedir.

4-) Rehberlik hizmetlerinden faydalanacak bireylere bu hizmetlerin sağlanmasında; lisans eğitim programlarının uygulamada yaşanan sorunları çözmek üzere gözden geçirilmesi, ve çalışmaların verimliliğini artırmak adına alan uzmanları, okul aile birlikleri, diğer eğitimcilerle sorunların çözümüne ilişkin politikalar üretilmesi sağlanabilir.

Kaynakça

- Akay, S. , Türk, F. , Mercan, Ö. & Urtekin, F. (2019). Psikolojik danışmanların bakış açısından rehberlik hizmetleri yönetmeliği'nin incelenmesi . *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 20(3) , 891-918.
- Akpınar, B. & Bengisoy, A. (2017). Rehber öğretmenlerin okul müdürlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri . *Current Research in Education* , 3 (3) , 129-141.
- Ateş, T. (2018). *Eğitsel mesleki ve kişisel rehberlik alanlarında yapılan faaliyetlerin incelenmesi: Ram kaynaklarına dayalı bir çalışma*. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Atıcı, M., & Çam, S. (2016). Okullarda PDR uygulamaları dersine ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(39).
- Avcı, R , Çeçen Eroğul, A , Umut Zeybek, S . (2017). Psikolojik danışma ve rehberliğe (pdr) yönelik mitler ölçeğinin geliştirilmesi ve rehberlik dersinin pedagojik formasyon öğrencilerinin pdr'ye yönelik mitleri üzerindeki etkisi . *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* , 7(48), 15-29.
- Bengisoy, A , Özdemir, M . (2019). Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin bakış açısıyla psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları . *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi* , 1(3) , 189-193.
- Çilekar, H. (2014). *Müdürlerin okullardaki rehberlik uygulamalarına yönelik liderliği ile rehberlik uygulamaları arasındaki ilişki*: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Çokamay, G., Kapçı, E. G., & Sever, M. (2017). Okul ruh sağlığı hizmetlerinde yaşanan sorunlar: Psikolojik danışmanların görüşleri. *İlköğretim Online*, 16(4), 1395-1406.
- Dinçel, E.F. & Demirtaş-Zorbaz, S. (2015). *Okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitim ihtiyaçları*. 13. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Mersin.
- Doğan, O. (2009). *Hizmetiçi eğitime katılımın eğitim öğretim sürecine etkisi ile ilgili yönetici ve öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Glesne, C. (2014). *Nitel araştırmaya giriş* (4. Baskı). A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu. (Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Günay, G. & Özbilen, F. M. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin okul nöbet görevleri üzerine bir değerlendirme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 64-78
- Gysbers, N.C. & Henderson, P. (2014). *Developing and Managing Your School Guidance Program*. 4th Ed., Alexandria, VA: ACA.
- Hamamcı, Z., Murat, M. & Çoban, A. E. (2004) *Gaziantep'teki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki sorunlarının incelenmesi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Hohenshil, T. H., Amundson, N. E. ve Niles, S. G. (Ed.). (2015). *Counseling around the World: An international handbook*. John Wiley & Sons.
- İkiz, F. E. (2016). *Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramlar ve yenilikçi yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karaca, R. & İkiz, E. (2010). *Psikolojik danışma ve rehberlikte çağdaş bir anlayış* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, F. & Kaya, S. (2019). Ortaöğretim kurumlarındaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin denetiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin bakanlık denetçilerinin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(7), 56-75.
- Koçak Bıçak, D. & Ottekin Demirbolat, A. (2019). Okul psikolojik danışmanlarının okul yöneticileri ve öğretmenlerden beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* , 17 (2) , 236-257.
- Nazlı, S. (2014). Police academy guidance and psychological counseling department's transition process to developmental guidance model. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(1), 259.
- Owen, F. K. & Qwen, D. (2008). Okul psikolojik danışmanların rol ve işlevleri: Yöneticiler ve psikolojik danışmanın görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 207-221.
- Özabacı, N., Sakarya, N., & Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.

- Özaydın, S., Şahin, S., & Siyez, D. M. (2019). Liselerde görev yapan öğretmen ve idarecilerin, psikolojik danışmanların nöbet tutmasının okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(55), 1179-1211.
- Pişkin, M. (2006). *Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünü, bugünü ve yarını*. M.Hesapçıoğlu, ve A. Durmuş (Ed.) Türkiye’de eğitim bilimleri: Bir bilanço denemesi kitabı içinde. Ankara: Nobel.
- Poyraz, C. (2007). *Ortadereceli okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri üzerine bir araştırma* (A study On Counseling Services At High Schools). Unpublished doctoral thesis, İstanbul University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey.
- Selen, N. (2008). *Liselerdeki psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin algılanan etkililiğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Toprakçı, E. & Esen Altunay (2014) The relationship of psychological counseling and guidance staff and their administrators (a qualitative analysis in the stories). *Elementary Education Online*, 13(2), 526-545.
- Tuzgöl Dost, M. & Keklik, İ . (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları . *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 1(23) , 389-407.
- Ünal, A., & Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 919-945.
- Yerin-Güneri, O., Büyükgöze-Kavas, A. & Koydemir, S. (2007). *Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik gelişimi: Acemilikten olgunlaşmaya giden yol*. İçinde R. Özyürek, F. Korkut-Owen ve Dean W. Owen (Ed.), Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik (Cilt 1) (s. 139-161). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2012). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığında paradigma değişimi ve Türkiye açısından sonuçlar: geçmişten geleceğe yönelik bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 97-118.
- Yıldız, A. D., & Türk, E. G. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının görev sınırları ve sorumluluklarının metaforlar ile analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(4), 1207-1216.

Ek-1

Extended English Summary

Purpose and Significance: Counseling in schools is one of the most important components of education. Counseling which occupies a very important place in the entire educational process in schools is defined as an auxiliary stage that requires professional, systematic and expert participation in all students, parents, teachers and school management. The students who need personal, professional, or educational counseling can apply as counselors to their appointed or appointed teachers in schools. But in the process counselors face many problems related to their students personal or relational problems and help them overcome these problems. During these services on various issues consultants face many different problems and these problems can negatively affect their business performance. In order to raise awareness, it is vital that a broad perspective is represented to all education researchers, ministerial representatives and field experts who are considered responsible for solving the problems mentioned

Method: The aim of the study was to examine the academic research in the literature on the problems faced by school guidance teachers during the guidance service, the solutions of these problems and all responsible individuals at the solution stage of these problems. In this context, a total of twenty-five academic articles prepared for the Turkish paradigm and with full accessibility were examined and the basis for this research was established. Articles that meet the relevant criteria for the determination of the “school counseling services problems and solutions”, “problems and solutions in guidance services” and “psychological counseling problems and solutions” conducted research with keywords. The various databases. Each work used in the study was encoded and shown as A1, A2, A3, A4 ... Each indication, conclusion and recommendation included in the study was

examined and the final result was taken into Nvivo 11 software. Later tables were created about how many times these studies were used to suggest problems and solutions. The encoded data is categorized under the main problems heading sub-problems and solution suggestions are encoded under the secondary headings. All identified problems and solutions were subjected to the process of synthesis.

Findings: The obtained problems have been categorized in five different titles; problems due to physical conditions and facilities, issues related to preparation and presentation of the services, problems of lack the of professional development and experience, prejudice problems for services and job definition, and problems from bureaucracy. Next, each and every title has been deeply analyzed in order to create the sub problems. After the analysis, these sub-problems have been determined and added below the five main problems title and the solutions have been presented for those who are thought to be responsible for those sub problems. In order to clarify all the points regarding the main problems of the research data, the sub-problems, those who are responsible for the problems and the solutions, all the components have been separately categorized. Below every table, explanations have been added as “the main problems of the research data, the sub-problems, those who are responsible for the problems and the solutions”. Among the sub problems, which are thought to be related with the main problems, most often, “lack of quantity of counselors”, “the lack of cooperation between the teachers and the administers on the services”, “the lack of equipment in the counseling service”, “including various other works which are not in the job definition” and “inadequacy in the undergraduate program” are mentioned.

The solution of these problems belongs to the Ministry of Education, school administrators, consultants, education unions, university units and the PDR Association. This is because it requires all units to cooperate and make a joint statement on the issue. Consulting service is too comprehensive and important to be controlled only by an association or a person. Because individuals with mental health will act in a positive direction both financially and spiritually and will contribute to the level of development of the country. In relation to all the facts mentioned above the subject has a significance that cannot be ignored and will serve as the basis for later research as a broad perspective.

Discussion and Conclusion: The aim of this research is to draw attention to the current problems in the field of consulting services. Future researchers on the same subject will have the ease of finding more information on the subject. But candidates perspectives on problems can only be studied through qualitative and quantitative research aimed at their awareness of problems and their solutions. It is also hoped that this investigation will raise awareness of those responsible for solving the problems collected during this investigation. Thanks to this research, it will be possible to complete the missing parts on related issues and make a reference to future research.

Ek-2

Kaynaklar (Rehberlik Hizmetleri Sorun ve Çözüm Önerileri Tespitinde Kullanılan Çalışmalar)

- A1. Akpınar, B., & Bengisoy, A . (2017). Rehber öğretmenlerin okul müdürlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri. *Current Research in Education*, 3(3), 129-141.
- A2. Arıcioğlu, A., & Tagay, Ö. (2008). Okullarda ruh sağlığı hizmetleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 1(2), 76-99.
- A3. Aydın, G. (1988). Üniversite öğrencilerinde depresyon, açıklama biçimi ve akademik başarı ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 6(22), 6-12.
- A4. Bakioglu, A. & Gayık-Asyalı, S. (2005). Rehber öğretmenlerin buldukları kariyer evrelerine göre okul yönetimini algılayışlarının niteliksel olarak incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 40, 13-29.
- A5. Çil, İ., Tokat, M. A., Türkan, Y. S. & Doğan, N. (2014). Temel eğitim kurumlarında e-rehberlik ve danışmanlık karar destek sistemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 34-56.

- A6. Çokamay, G., Kapçı, E., & Sever, M. (2017). Okul ruh sağlığı hizmetlerinde yaşanan sorunlar: Psikolojik danışmanların görüşleri. *İlköğretim Online*, 16(4), 1395-1406.
- A7. Doğan, S. (1996). 'Türkiye' de psikolojik danışma ve rehberlik alanında meslek kimliğinin gelişimi ve bazı sorunlar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 32-44.
- A8. Donat Bacıoğlu, S., Onat Kocabıyık, O., & Malkoç, A. (2017). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğrencilerinin okullardaki rehberlik servisini değerlendirmeleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 45-62.
- A9. Güven, M. (2009). Millî Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin okul rehberlik hizmetleri ve denetimiyle ilgili görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 171-179.
- A10. Hatunoğlu, Y., & Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 333-338.
- A11. Karaküçük, S. (2010). Okul rehberlik servislerinin fiziksel/mekânsal koşullarının incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(28), 421-440.
- A12. Karataş, İ. & Polat, M. (2013). Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine bakış açıları üzerine okul rehber öğretmenlerinin görüşleri. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 105-124.
- A13. Karataş, Z. & Baltacı, H. Ş. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Abi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 427-460.
- A14. Kepçeoğlu, M. (1976). Okul danışmanlarının mesleki problemleri. *H.Ü. Sosyal ve beşeri Bilimler Dergisi*, 8, 68-80.
- A15. Nuryüz, Ö., Dağlar, E & Yeşiloğlu Y. (2016) lise düzeyinde çalışan psikolojik danışmanların mesleki rehberliğe bakış açılarının incelenmesi üzerine nitel bir araştırma. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(5),111-116.
- A16. Okur, Y. (2009). Türkiye'de rehberlik ve danışmanlık anlayışıyla denetim: uygulama, sorunlar ve değerlendirmeler. *Denetim*, 2,44-51.
- A17. Parmaksız, İ.,& Gök, A. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 247-265.
- A18. Tagay, Ö.,& Savi-Çakar, F. (2017). Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri. *Abi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1168-1186.
- A19. Tan, H. (1974). Ülkemizde rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarında gelişmeler ve sorunları. *Psikoloji Çalışmaları*, 11, 33-48.
- A20. Terzi, Ş., Tekinalp, B. E., & Leuwerke, W. (2011). Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 51-60.
- A21. Toprakçı, E.,& Altunay, E. (2014). Psikolojik danışma ve rehberlik personelinin yöneticileriyle ilişkileri (Anılar bağlamında nitel bir analiz). *İlköğretim Online*, 13(2), 526-545,
- A22. Tuzgöl Dost, M.,& Keklik, İ . (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 389-407.
- A23. Ünal, A.,& Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 919-945.
- A24. Yeşilyaprak, B. (2009). The development of the field of psychological counseling and guidance in Turkey: Recent advances and future prospects. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 42(1), 193-213.
- A25. Yıldız, A.D.,& Türk, E.G. Okul psikolojik danışmanlarının görev sınırları ve sorumluluklarının metaforlar ile analizi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 99(99), 1-18.